

مختارات

اچموقی، اجتماعی، فلسفی، تاریخی، ادبی مجموعه در
شیدیلک اون بش کوندہ نشر اولونور

مندرجات :	عنوان
م. شلب	«اسلام، نہ دوار موئته»
م. شلب	«عبدالحق حامد بک غیر منتشر مکتبہ بلری»
م. شلب	«اورتا آسیادہ تورکمن»
م. شلب	«شیخ سہروردی و سیما کرلک»
م. شلب	«اسپور»
م. شلب	«نورہ قوبیلی محمود حامد افندی»

سراب : قدریہ حسین — کوئی مکتبہ نہ آکھنلر و یئنلر : محمد صدق — صاحبکرک : ملیحہ نوری — دائر : شرف کاظم — ٹائم آئلس : فیضی هندی — فورقا آنہ : احمد فرید — قیش تورکوسی : زکی فائق —

تئمیمیه مال:

﴿نوره قوبلي محمود افندى [۱]﴾

نوره قوبلي محمود حامد افندى، سلانیك ولايتنك نوره قوب قصبه سنه دو غمش و مقدمات علومي او را به تحصيل ايمشدر. مذكور قصبه ده مكتب معلملىكى ايدن و مع التأسف اسمى سيلمدى كىمىز فاصل بردات، هنوز بركتنج اولان خواجه ده كى ذاكا و قابلتى كورمش اولدىغىدن تحصيل و تربىه سنه اعتنا ايلش وباحاصه لسان فارسی و ادبیات تدریسيله قابلیت شعریه و ادبیه سف انکشاف ايتدرى مشددر. محمود افندى مؤخراً استابوله كله رك علوم شرعیه تحصیلی اکال ايله اجازت آيش ايدى. او صره لرده آچیلان مدرسلك امتحانىد ماذونىت تدریسيه يه موقف او ايلش و فائخ جامع نورلا معنده يوزلرجه مشتاقين علم و عرفانه علوم عربیه و شرعیه تدریسيه ابتدار ايشىدري. دروس مرگبیي منطقىن منلا فنارىنىڭ تائىفي اولان كتابه قدر او قوش ايدى. لكن محمود افندى نحيف الوجود ضعيف البذ، اولدایقى جهته مشاق تدریسيه تحمل ايدەمدى. مصاديقه معيشت دخى بوكا نضمام ايدى يوردى. بىك اوچىوز اىكى تارىخىدا ايدى. ۲۷۷ محمود افندى خاور نامنده انتشار ايدن رسالىر موتوه نك سىرىخىرىلىكى درىعىدە ايدەرك حمايفى ؟ مقالات علمىي سيله تزيين و هر كسى مستفيد ايمك باشلادى. مباحث كلامىي عنوانىلە يازدىقى بىندى عالمى ده العادك عدم تناهىيسى برهان تطبيق و برهان سلىمنى ايله انبات ايدى يوردى. بو مقالە يە، او زمان ميدان تحريرلەڭ كۈپۈوك قەھرمانى اولان احمد مدحت افندى ترجمان حقىقت غزىتىسىدە بعض اعتراضاتىدە بولندى. او صره لرده انتشار ايمكىدە بولنان طریق غزىتىسىدە طریقىك كتب رياضىه منقىدى-عنوان مستعار يە مقالات و تنقيبات عليه نشر ايدن جودت پاشا مرحوم، عین امضا ايله، عین جريددە هم احمد مدحته هم محمود حامدە جاتارق بىجىه مداخله ايتدى. خواجه تك قىمنىن ناصىبە د بىندى تغيرى يرىنە قضارا بى «فضاء» سوزى چىقىش ايدى. مىاظره بىودى. هر آنکى طرف. مباحثەن حقلى چىقمىق اىستې يوردى. جودت پاشا كى بىك قوتلى، منطقلى و عالم برقلىم مقابله ايمك قولاي برايسى دكلىدى. خواجه مرحوم بومباختى لرده ذاتاً عليل اولان وجودى خچوق او زدى. نهايت مىتلا اولدایقى و دم عللى اشتدار ايدەرك بىك كنج دنياچىك پر ياشىدە آنفاس محدودە يىي اکال مناقشە حيات مستعارى ترك ايله رحمت رحمانه قاووشىشدر.

[۱] بومقالە تك اوست طرف محرابىك [۶] نومرسلى صايىسىدە «اسلافى طانىالم» عنوانى آلتىدە كى مقالە در.

مرحوم؛ لطيف المزاج، لطيفه کو، خوش صحبت، مجلس آزادگيته پرور بر آزمزاح
وآلاني سهور بردات ايدي. سپاپنده ابتسامه مهابيل برکشايشه واردی. افاده سی مصطلح
اديبانه ايدي. کسکين زکاري و انجه استهزائي معارضتی حيرتده برادردی. بيلم
طوغرومیدر؟ استهزاء ديمه لمده؟ مزاح وظرافت ذکانك حقيدر دیبورلر.

آخر بولاه ايسه خواجه مرحوم دخني ذکانیه متناسب لطيفه جي ايدي. صنعت تحريرده
يک مشكل پسند او لدیغیچون اویله هر اديب و عالمك آرني بکشمز وضعفای غلما و شجزه ادبا
ایله کله غمک سه و هر دهی.

يازديم شيلر کوزمل پارلاق دوشز ديرمش بكم بجه پارلاقلىق آنك رېگىله قرطاپنده در که
اويسه مضحك اوياكلشىركه املاسانده در که
قطعه سيله:

الفاطى ركىك سوز آيسه او شعر كىزىتىر معناسي دخى يوق ايسه آ سحر مېيىتىر
دیوانه جه سوزلىرى دىعىكدر ادبیات آثار ترق دیبورز بز بوكا هيهات!
پيتلىرىنىڭ قائىنى اولان معلم تاجى مرحوم ايله چوق صحبت ايدر و آدباذن كېيتلىرك ضبط
ور بطنىن عارى و هله معنادن بتوں بى تىسىپ بولنان يازيلرىلە آلاي اىتمك اك ذوقلى
مشعلە فكرىيەسى اولوردى.

محترم استادم پرزىنلى حسين نجم الدين افندىدەن ايشتدىكىمە كوره محمود افندى يې بو آلېلىرىنىڭ
خفيف بى مقابله بعد الارتحال سىنك منازىنه يازىلان صرنىيەدە ارتىكاب اولنان بى قاعده
خطاسى دۆچار ايتىشدەر. مرحومك او صافى او لارق ذكر ايدىلەن « جىليلة الصفات »
كېي ياكاش تركىيلر؟ قاعده شىناس زاڭلىك خقىفت تېسىمىلىرىنە معروض قالىر. قوا اعد
عىزىزە كتابلىرنىدە مقرر او لدېغە كوره صفت مشبەھە لرىك تىز كىر و تائىشلىرى مۇضۇقلۇرىتە تابعىدرە
مضاف اليھرە نظراً تىز كىر و تائىشلىرى قاعده ادبىيە يە موافق دوشىمز جىليل الصفات شىكلىندە
استعمال ايدىلىسى لازمكلىر. خواجه مرحوم سىنك منازىنده متقوش اولان بو مىرىبىي
يىازانى كۈرسىدئى كىم بىلەر نە قدر آلاي ايدردى.

محمود افندى مرحوم؛ عالم، فاضل و كامل بىر شاعر ايدي علم منطقىن متن شمسىيە
شرخىڭ دىباچىسى او زىيەنە بى رحاسىي واردىر ۲۰۳ تارىخىنده اشراولنان خاور مجموعه سىنده
علمى و ادبى مقالاتى مندرجدر مقالە علمىيە سىنده محىز اولان شوققۇرغىزايى نقل ايدىبۇرمە
عافلەك فىكتىر نىدە يوقۇدر خىروك كىنجىنەسى! جام جەم اسڪىدرىك مشهور اولاڭ آپىنەسى
ھەم خېير آپىلر جىهاندىن ھەم دە استفنا ويرد صاحب قضل و كەلەك نقش لوح سىنەسى

اديب اعظم نامق کمال بک مرحومد بر مقاهمه شنده محمود حامد افديينك قلم وذ کاسى
حقنهه بر طاقم کلات تقدير به صرف ايديبور وستايشهه بولنيور . بمقاله يه نظر آرالاند
هناسبت و معارفه واردی . حتی بر مصاحبه لرنده شویله بر مشاعره وده بولندقلری منقولدر . کمال بک :

هادم شرك اولان ديانهه ایلزم بيك عین بودعواده
بر محمددا اي دردی ظهور ایگي الله او ليدی دنياده

قطعه سنى انشاد اي دنجهه محمود افندی ارجحالا شو مقابله ده بولنيش :

عقل عندنده مستحيل اولدى مصطفي نك نظيري هر جاده
بر پيغمبر دها اي دردی ظهور بشریت او لیدی مولاده

« شاهه زلف سخندر اعتراض » مصراعنك مؤذاسنه يك مفتون اولان محمود افندی »
کمال قطعه سند کي « دنياده » تعبيرى لطيفه اولق او زره شویله تقييد ايمش : عقباده ايکي
الله می وادرکه « دنیاده » قيدى خصيص ايديبور سکز کمال مرحوم فاقیه نك تصديقيله
بوقيدی قويدى ومسئله يه مدرسه يه دوشوردىكى بیان ايله لطيفه ده بولنيش در .

کمال بک عباره تقييد لرنده ممارسسى او لمىغى اولون وروى ادبائه لرنده کي خفيف
بر يك جانى سەزىن خواجه همان آنى تعدىل مقصدىلە كىندى اعتراضه يىنه كندى شویله
جواب ويرمش : نظم حذف معطوف طريقيله « دنياده وعقباده » تقديرنده اولق ايجاب
اي در . نته كىم بوجذفك نظيري (سراينىل ، تقيكم الحر) نظم كرىمندە واقعدر (سرابىل
تقيكم الحر والبرد) دى عىكدر . كذا (علقنا تبا وماء باردا) مصراعنه دخى بوليه برجذفه
احتياج وارددر (علقنا تبا وسقينا ماء باردا) سىكىنده در . کمال بک مرحوم خواجه نك
نظيري اولارق سوپىلىكى قطعه سنى و بوجوابى بک بكتىمش .

فاتح مدر - لرندن كوملىجىلى على افديين ايشتمىشىم بىرگون كشىسى محمود افديينك
حضرورنده بولنيش . پىزىرده و بىريشان قيافلى بىر آدم او رادن كىر . محمود افندى
بويريشان آدمى اشارت اي درك باقىكىز صنعتى خور كوردن ذاتك عاقبتنى ناصل او لور دىمش
تونك او زرىنه حاجى على افندى مقام اعتراضه ديركه يابر آدمك صنعتى اورتە او يۈچىلىنى
اولورسە بونى دە خور كورمه مليمى در ؟

محمود افندى هان شویله جواب ورمش تەودت صنعت ؟ صنعت او لىدىنى حيثىتىلە خور كورولە ملىيدر
مرحوم ايشته بوليه سرىمع الانتقال و حاضر جواب ايدى . زمانىدە ؟ صتف عالمى يه
وطولايىلە مسلماڭىڭ تعرىض ايدن دە قادان حىزىلرە حىدرپىندانە ھېچىملىدە بولنۇر و او نلىرى

ذوالعقاير قلمىلە الزام واسكات اي دردی . رحمة لله رحمة واسعة ھېشىغىنى

مدیر مسئول : آكام مظلوم